

Fiilde Kurdeleye Dikkat Etmek

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

أَوَّلًا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların gizli tuttuklarını da bilir, açığa vurduklarını da.

Bakara Suresi 77. Ayet

Bu dersimizde çalışmalarımızda çok işimize yarayacak ezber çalışmalarımızda ise bizim işimizi kolaylaştıracak bir noktaya değinmek istiyoruz. Zaman zaman da bu konuya değineceğiz.

Yazıya dökerken anlatım ister istemez uzun oluyor lütfen zor olduğunu düşünmeyin. Tek yapmamız gereken fiilin ilk harfinin işaretine bakmak olacak.

Ayet üzerinde çalışmaya başlamadan önce derslerimizde görmüş olduğumuz bir iki örnek üzerinde duralım.

احمد ذَهَبَ إِلَى الْجَامِعَةِ.

Ahmet üniversiteye gitti.

احمد يَذْهَبُ إِلَى الْجَامِعَةِ.

Ahmet üniversiteye gidiyor.

ذَهَبَ. يَذْهَبُ. سَيَذْهَبُ.

Gitti. Gidiyor. Gidecek.

Fiil çalışmalarımızda şimdiki-geniş (muzari) için, muzaride fiillerin üst tek çizgi ile başlayacağını sonlarının kurdele ile biteceğini söylemiştik. Ve muzari fiillerin kurdele ile başlamayacağını söylemiştik.

Yani şunu söylemek istiyoruz. Gitti ذَهَبَ fiilini şimdiki-geniş zaman (muzari) yaparken başına bir ye harfi getiriyoruz tabii bunu üçüncü tekil şahıs o için yapıyoruz. Ve bu ye harfini kendinden sonra gelen harfe ُ yuvarlak ismini verdiğimiz harfe bağlarken ye harfinin işareti daima üst tek çizgi oluyor. Gitti ذَهَبَ gidiyor يَذْهَبُ şeklinde olurken ilk harf ye'nin işareti üst tek çizgi olurken son harfin işareti ise daima ُ tek kurdele oluyor. Bir başka fiilde tekrardan bakalım.

Yazdı كَتَبَ yazıyor يَكْتُبُ yazıyorlar يَكْتُبُونَ . Dikkat edecek olursak hem يَكْتُبُ hem de يَكْتُبُونَ de ilk harf ye'nin çizgisi üst tek çizgi.

كَتَبَ

يَكْتُبُ

يَكْتُبُونَ

Şimdiki-geniş (muzari) zamanda daha önce söylediğimiz gibi huve için yasin'in ye harfini başa getiriyoruz ve fiilin ikinci harfi ile yuvarlak işareti ile birleştiriyoruz.

Bakara Suresi 77. Ayete geçmeden önce lütfen aşağıdaki örnekleri inceleyelim. Şimdiki-geniş (muzari) zamanları Ahmet, Hasan, Hüseyin yani üçüncü tekil şahıs için hep ye ile başlıyor. İkinci harfe ُ yuvarlak ile birleşiyor ve son harflerinin işareti hep ُ tek kurdele oluyor.

ذَهَبَ يَذْهَبُ

دَرَسَ يَدْرُسُ

دَخَلَ يَدْخُلُ

أَخَذَ يَأْخُذُ

جَلَسَ يَجْلِسُ

لَبَسَ يَلْبَسُ

كَتَبَ يَكْتُبُ

فَتَحَ يَفْتَحُ

خَرَجَ يَخْرُجُ

نَظَرَ يَنْظُرُ

رَجَعَ يَرْجِعُ

شَرِبَ يَشْرَبُ

قَرَأَ يَقْرَأُ

أَحَبَّ يُحِبُّ

قَالَ يَقُولُ

أَرَادَ يُرِيدُ

إِشْتَرَى يَشْتَرِي

أَكَلَ يَأْكُلُ

فَعَلَ يَفْعَلُ

جَاءَ يَجِيءُ

فَهِمَ يَفْهَمُ

خَلَقَ يَخْلُقُ

Şimdi, Bakara Suresinin 77. Ayetine beraber bakalım ilk fiil عَلِمَ fiilinin onlar için çekimi olan يَعْلَمُونَ ve bizim daha önce öğrendiğimiz gibi عَلِمَ bildi. Biliyor يَعْلَمُ biliyorlar yani onlar biliyorlar derken fiilin sonuna çoğul eki olan vav ve nun'u da ekliyoruz يَعْلَمُونَ oluyor. Çoğul hum هم onlar için fiilin çekimini daha önceden biliyoruz zaten.

عَلِمَ

يَعْلَمُ

يَعْلَمُونَ

Artık şimdi Bakara Suresi 77. Ayete geçebiliriz.

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların gizli tuttuklarını da bilir, açığa vurduklarını da.

Bakara Suresi 77. Ayet

Mavi ile renklendirilmiş fiile baktığımızda يَعْلَمُ biliyor. Kim biliyor? Allah biliyor. Biz özneyi son harfindeki kurdeleden tanıyorduk. Oysa ayette أَنَّ الله şeklinde geçmekte. Neden kurdele yok? Bunu daha sonraki bir dersimizde göreceğiz ancak hemen yeri gelmişken burada da söyleyelim. İne enne kendinden sonraki ismin son işaretini üst tek çizgi yapar.

Mavi ile renklendirilmiş yere kadar tek bilmediğimiz yer أَوْلَا kısmı. Onlar bilmiyorlar mı ki, şüphesiz Allah bilir.

Bu dersimizin asıl konusuna gelmiş bulunuyoruz. Bakara Suresi 77. Ayete tekrardan bakalım.

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların gizli tuttuklarını da bilir, açığa vurduklarını da.

Bakara Suresi 77. Ayet

Mavi ile renklendirilmiş fiillere baktığımızda sonlarının vav ve nun ile bitmesinden çoğul için çekimlendiklerini, fiillerin ilk harflerinin ye olduğunu görüyoruz.

Peki bu iki fiilin ilk harfleri olan ye'nin işaretinin ُ olduğuna dikkat ettik mi?

Evet bu fiiller şimdiki – geniş (muzari) fiiller ancak ilk harflerinin işaretleri üst tek çizgi olması gerekirken ُ kurdele olduğunu görüyoruz.

İşte güzel bir noktaya geldik. Böyle bizim bilgimizin dışında bir şey ile karşılaştığımızda kendimize şunu söylememiz gerekiyor.

Kur'an-ı Kerim, alemlerin rabbi tarafından gönderilmiş bir kitap. Asıl kaynak kitap. Hata yok. Yanlış yok. Ya ben bir şeyleri yanlış biliyorum ya da bilmediğim bir şeyler var.

Ayette mavi ile renklendirilmiş fiillerin de kök harfleri üç tane (diğer bütün fiillerde olduğu gibi) ancak bu kök harflerine yeni harf eklenmiş, dolayısıyla da geniş-şimdiki (muzari) zaman çekimlerinde bir değişiklik olmuş.

Bu iki fiilin başındaki ye ve sonundaki vav ve nun harflerini değil sadece kök harflerine bakacak olursak.

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların gizli tuttıklarını da bilir, açığa vurduklarını da.

Bakara Suresi 77. Ayet

Mavi ile renklendirilmiş harflere bakalım. Sır ve aleni. Aslında bizimde günlük yaşantımızda kullandığımız bildiğimiz şeyler.

Bu dersiminiz kısaca özetlemek gerekirse. Çıktı خَرَجَ çıkıyor يَخْرُجُ geniş-şimdiki (muzari) zamanda daima ilk harf ye ve bu ye harfinin işareti üst tek çizgi, fiilin son harfinin işareti ise kurdele olacak. Eğer bunun dışında ilk harfi kurdeleli olan bir fiille karşılaşırsak bu tür fiiller kök harflerine yeni harfler eklenerek elde edilmiş fiiller oluyormuş.

Bu derste görmüş olduğumuz konu oldukça önemli bir konu ve ezber çalışmalarımızda bize çok yardımcı olacak Allah'ın izni ile.

Bu konuya ilerleyen derslerimizde tekrar değineceğiz. Ancak siz A'râf Suresinin 179. Ayetini inceleyebilirsiniz.